

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری»

منصور صحن علی

مشخصات طرح

مقدمه

دوره نهم - سال اول

انتخابات ریاست جمهوری یکی از مهمترین انتخاباتها در نظام جمهوری اسلامی ایران محسوب می شود که نظیر سایر انتخاباتها بیانگر بُعد مردمی و جمهوریت نظام اسلامی می باشد. به همین دلیل چگونگی و نحوه برگزاری و اجرای انتخابات از جایگاه بسزایی برخوردار است.

شماره ثبت:

۱۵۲

قانونگذار اساسی نحوه برگزاری انتخابات را برعهده قانونگذار عادی گذاشته است. در همین خصوص «قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران» در تاریخ ۱۳۶۴/۴/۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. این قانون از بدو تصویب تاکنون اصلاحیه های متعددی به خود دیده، اما برگزاری ده دوره انتخابات ریاست جمهوری بیانگر نقاط ضعف متعددی است که بحث بر سر آنها همچنان برجای خود باقی است.

شماره چاپ:

۲۳۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۱/۷/۲۳

در راستای اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری و رفع نواقص موجود طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری ارائه گردید که با اصلاحاتی به تصویب کمیسیون مربوط رسید. طرح مزبور از جهات متعددی شایسته و مطابق قانون اساسی بوده و کلیات آن مورد تأیید است. درخصوص برخی از مواد اشکالاتی ممکن است مطرح گردد که پیشنهادات اصلاحی ذیلاً مطرح شده است.

بررسی مصوبه کمیسیون

مصوبه کمیسیون در چند محور به اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری پرداخته است که عمده ترین آنها مربوط به ایجاد هیئت مرکزی اجرایی انتخابات، اختصاص یکی از شعب دادگاه های موجود در حوزه قضایی هر استان جهت رسیدگی به جرائم و تخلفات انتخاباتی، شرایط داوطلبین ریاست جمهوری و اصلاح ترکیب و نحوه تشکیل هیئت های اجرایی، اصلاح ترکیب کمیسیون بررسی تبلیغات و... می باشد. در ادامه به بررسی مصوبه مذکور خواهیم پرداخت:

نام دفاتر:

مطالعات حقوقی

مطالعات سیاسی

ماده (۱)

ماده (۱) به اصلاح ماده (۳) قانون فعلی انتخابات پرداخته است. براساس ماده پیشنهادی فرصت سه ماهه وزارت کشور جهت فراهم نمودن مقدمات اجرای انتخابات دوره بعد ریاست جمهوری قبل از پایان دوره چهارساله ریاست جمهوری به چهار ماه افزایش یافته است.

در این خصوص با توجه به پیش بینی لزوم تشکیل هیئت اجرایی مرکزی انتخابات در طرح پیشنهادی، این افزایش مناسب می باشد و حتی می تواند در صورت ضرورت به ۶ ماه افزایش یابد.

ماده (۲)

ماده (۲) مصوبه به منظور اصلاح ماده (۱۹) و با هدف الزام رأی دهندگان به ارائه کارت ملی به هنگام رأی دادن، پیش بینی شده است. در این خصوص هرچند این پیشنهاد می تواند تا حدودی باعث کاهش مشارکت در انتخابات گردد، لکن از جنبه دیگر به نظر می رسد ارائه کارت ملی باعث برگزاری انتخابات به نحو دقیق تری خواهد شد و سلامت انتخابات را بیشتر تأمین خواهد کرد.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۲۶۲۵-۱

در این خصوص می توان با الزام رأی دهندگان به ارائه «شماره ملی» ایراد مزبور (کاهش مشارکت در انتخابات) را برطرف کرد.

تاریخ انتشار:

۱۳۹۱/۹/۱۱

همچنین لازم به ذکر است که با توجه به اصلاح مزبور، تبصره ذیل ماده (۱۹) نیز می‌بایست اصلاح گردد و پس از عبارت شناسنامه، عبارت کارت (و یا شماره) ملی افزوده شود.

ماده (۳)

این ماده به اصلاح ماده (۲۲) قانون فعلی انتخابات پرداخته است. به موجب ماده پیشنهادی، انتخابات شوراها و ریاست‌جمهوری به صورت همزمان برگزار خواهد شد.

لازم به ذکر است که هم‌اکنون به موجب «قانون تجمیع انتخابات دوره پنجم شوراهای اسلامی با دوره یازدهم ریاست‌جمهوری» مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۸، انتخابات این دوره شوراها و ریاست‌جمهوری به صورت همزمان برگزار خواهد شد. لکن ماده پیشنهادی با توجه به اختصاص قانون مزبور به انتخابات این دوره، در جهت دائمی نمودن برگزاری همزمان انتخابات شوراها و ریاست‌جمهوری پیش‌بینی شده است، که البته با توجه به ساختار و اهداف این دو انتخابات جای تأمل دارد.

ماده (۴)

ماده (۴) مصوبه به منظور اصلاح ماده (۳۱) قانون فعلی و با هدف ایجاد هیئت اجرایی مرکزی انتخابات متشکل از تعدادی از مقامات و هفت نفر از شخصیت‌های دینی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی پیش‌بینی گردیده است.

در این خصوص با توجه به اینکه هیئت مزبور زیر نظر وزارت کشور (قوه مجریه) تشکیل می‌شود و صرفاً انجام وظایف اجرایی مربوط به انتخابات (وظایف مربوط به ستاد کل انتخابات کشور) را عهده‌دار خواهد شد و دخالتی در وظایف نظارتی شورای نگهبان ندارد مغایرتی با قانون اساسی نخواهد داشت و از جهت اینکه نظیر هیئت‌های اجرایی بخش و شهرستان متشکل از معتمدین مردمی (در سطح کشور) می‌باشد و باعث حفظ استقلال مجری انتخابات می‌گردد، شایسته و مفید می‌باشد. لکن چند نکته در خصوص ماده پیشنهادی و تبصره‌های آن به شرح ذیل وجود دارد:

۱. از جمله نکاتی که در خصوص این هیئت وجود دارد عضویت یکی از اعضای هیئت رئیسه مجلس در این هیئت می‌باشد که مغایر اصول پنجاه و هفتم و شصتم قانون اساسی می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌شود بند «۲» ماده (۴) پیشنهادی حذف شود و با توجه به اینکه در صورت حذف این بند، تعداد اعضای هیئت مزبور زوج می‌شود، یک نفر به بند «۵» اضافه شده و عبارت «تعداد هفت نفر» در این بند به «تعداد هشت نفر» اصلاح شود در این صورت ضروری است که تبصره «۱» نیز اصلاح شود.

۲. تبصره «۲» به وضعیتی پرداخته که هیئت مرکزی نظارت معتمدین پیشنهادی وزیر کشور را تأیید نماید، لکن در خصوص اینکه حداقل ۱۱ نفر نیز مورد تأیید هیئت مرکزی نظارت نباشند، وضعیت مشخص نگردیده است. بنابراین می‌بایست پیش‌بینی شود در صورتی که حداقل ۱۱ نفر نیز مورد تأیید هیئت مرکزی نظارت نباشند، هیئت مرکزی نظارت رأساً معتمدین را جهت عضویت در هیئت اجرایی به وزیر کشور معرفی نماید.

ماده (۵)

بندهای «الف» و «ب»

بندهای «الف» و «ب» ماده (۵) مصوبه به منظور اصلاح برخی از مجازات‌های مقرر در ماده (۳۳) قانون فعلی پیشنهاد گردیده است. یکی از موضوعات اصلی که در رابطه با قانون انتخابات ریاست‌جمهوری اصلاح آن ضروری می‌نماید، بحث جرائم و تخلفات انتخاباتی می‌باشد. به موجب ماده (۳۳) فعلی قانون انتخابات ریاست‌جمهوری مواردی به عنوان تخلف و جرائم انتخاباتی ذکر گردیده است. لکن دو مسئله اساسی در این خصوص وجود دارد.

اولین مسئله اینکه در رابطه با اکثر تخلفات و جرائم مذکور در ماده (۳۳) (بجز بندهای «۱۶» و «۱۷») هیچ‌گونه ضمانت اجرا و مجازات مشخصی تعیین نگردیده است. به عبارتی هرچند تخلفات و جرائم مذکور جرم‌انگاری شده‌اند و لکن در صورت اثبات نیز مجازات مشخصی پیش‌بینی نگردیده است و صرفاً به موجب تبصره این ماده مقرر شده «چنانچه وقوع جرائم مندرج در ماده فوق موجب گردد که جریان انتخابات در یک یا چند شعبه ثبت‌نام و اخذ رأی از مسیر قانونی خود خارج شود و در نتیجه کلی انتخابات مؤثر باشد مراتب وسیله وزارت کشور به منظور طرح در شورای نگهبان به هیئت مرکزی نظارت اعلام می‌گردد». لذا همان‌گونه که مشاهده می‌گردد هیچ‌گونه مجازاتی جهت مرتکبین پیش‌بینی نگردیده است و در نتیجه پیش‌بینی ضمانت اجراها و مجازات بازدارنده جهت تخلفات و جرائم انتخاباتی ضروری می‌باشد.

مسئله دیگری که در رابطه ماده (۳۳) فعلی مطرح می‌باشد لزوم بازنگری در انواع جرائم و تخلفات با توجه به ضرورت‌ها و مسائل جدید می‌باشد. به‌عنوان مثال با توجه به پیش‌بینی لزوم ارائه کارت (و یا شماره) ملی جهت رأی دادن و یا اجازه اخذ رأی با گذرنامه در رابطه با رأی‌دهندگان در خارج از کشور، دیگر عنوان مجرمانه «رأی دادن با شناسنامه جعلی» نمی‌تواند دربر دارنده مواردی باشد که با کارت (و یا شماره) ملی یا گذرنامه جعلی رأی داده می‌شود و لذا باید «رأی دادن با اوراق هویت جعلی» به‌صورت عام جرم‌انگاری گردد. یا با وجود امکان برگزاری انتخابات به‌صورت رایانه‌ای دیگر نمی‌توان صرفاً «باز کردن و یا شکستن قفل و محل نگهداری و لاک و مهر صندوق‌های رأی بدون مجوز قانونی» را جرم قلمداد نمود و نسبت به این امر در رابطه با تجهیزات مربوط به انتخابات رایانه‌ای ساکت بود. لذا باید جابجایی، دخل و تصرف، مخفی کردن، ربودن و یا تخریب اوراق، اسناد، وسایل و یا تجهیزات انتخاباتی جرم‌انگاری شود. همچنین بسیاری از عناوین مجرمانه کنونی از تفکیک منطقی صحیحی برخوردار نمی‌باشند و تا حد زیادی همپوشانی داشته و می‌توان با به‌کارگیری عناوین و عبارات جامع و مانعی به‌صورت دقیق‌تری به تبیین جرائم و تخلفات انتخاباتی پرداخت. لذا اصلاحات پیشنهادی در مصوبه کمیسیون نمی‌تواند رافع ایرادات مذکور باشد.

بند «پ»

به‌موجب این بند یک تبصره به ماده (۳۳) الحاق می‌گردد. براساس تبصره پیشنهادی هیئت‌های اجرایی و نظارت موظف شده‌اند در صورت اطلاع از ارتکاب هرکدام از جرائم مذکور در ماده (۳۳) موضوع را جهت رسیدگی به مرجع قضایی ذیصلاح ارسال نمایند و دادستان می‌بایست بلافاصله موضوع را مورد بررسی قرار دهد.

این حکم در واقع به‌دلیل اینکه اعضای هیئت‌های اجرایی و نظارت معمولاً در جریان تخلفات و جرائم انتخاباتی قرار می‌گیرند و همچنین به‌منظور تعیین یک مرجع رسمی جهت اعلام و گزارش تخلفات و جرائم انتخاباتی به مراجع قضایی، آنها را مکلف نموده تا در صورت اطلاع از ارتکاب این‌گونه جرائم و تخلفات موضوع را به مرجع قضایی ذیصلاح (دادسرا) گزارش دهند و به‌تبع آن دادستان مکلف گردیده تا موضوع را فوراً مورد رسیدگی قرار دهد.

ماده (۶)

این ماده به اصلاح ماده (۳۴) قانون فعلی پرداخته است. ماده (۶) پیشنهادی قوه قضائیه را مکلف نموده یکی از شعب دادگاه‌های موجود در حوزه قضایی هر استان را به‌منظور رسیدگی خارج از نوبت به تخلفات و جرائم انتخاباتی اختصاص دهد. پیش‌بینی این امر از این جهت مفید می‌باشد که در زمان انتخابات به‌دلیل حساسیت و مؤثر بودن برخی تخلفات و جرائم انتخاباتی بر روند انتخابات، رسیدگی سریع به آن از ضروریات می‌باشد. ازسوی دیگر با اختصاص یک شعبه خاص جهت رسیدگی به این‌گونه جرائم، این جرائم به‌صورت تخصصی و دقیق‌تری مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

همچنین به‌موجب تبصره پیشنهادی به‌دلیل اهمیت ارتکاب این‌گونه جرائم ازسوی خود نامزدها و جایگاه آنها، رسیدگی به تخلفات و جرائم انتخاباتی که ازسوی خود نامزدها صورت می‌گیرد در شعبه رسیدگی به تخلفات و جرائم انتخاباتی تهران، رسیدگی می‌شود. لازم به‌ذکر است که ماده (۳۴) فعلی در طرح پیشنهادی عیناً به‌عنوان تبصره «۲» ماده (۳۴) ذکر گردیده است.

ماده (۷)

این ماده به اصلاح ماده (۳۵) قانون انتخابات درخصوص شرایط مورد نیاز جهت داوطلبین انتخابات ریاست‌جمهوری پرداخته است که با توجه به نظریات شورای نگهبان که هرگونه «علاوه کردن شرایط یا درنظر گرفتن موانع در کنار شرایط مصرح در اصل یکصدوپانزدهم قانون اساسی را با اصل مذکور مغایر می‌داند» (نظریه شماره ۲۹۰۷ مورخ ۱۳۶۰/۴/۱۵، نظریه ۳۶۸۱ مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۵، نظریه ۱۳۶۴/۳۰/۲۹۴۴۱ مورخ ۸۷/۳۰/۲۹۴۴۱ مورخ ۱۳۸۷/۹/۱۱) این ماده با ایراد شورای نگهبان مبنی بر مغایرت آن با اصل یکصدوپانزدهم قانون اساسی مواجه خواهد گردید. بنابراین با توجه به ایراد مطروحه، ماده پیشنهادی مغایر قانون اساسی می‌باشد و لذا در صورت ضرورت و وجود مصلحت می‌بایست مطابق اصل یکصدودوادم قانون اساسی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع گردد.

ماده (۸)

این ماده به‌منظور اصلاح ماده (۳۸) ارائه و با هدف اضافه نمودن «رئیس دادگستری» به عضویت هیئت اجرایی شهرستان و بخش می‌باشد. این ماده با توجه به اینکه منجر به حفظ استقلال بیشتر هیئت‌های اجرایی می‌باشد، مناسب می‌باشد. همچنین با توجه به اینکه عضویت «رئیس

دادگستری» در هیئت‌های اجرایی باعث می‌شود که تعداد اعضای هیئت‌های مزبور زوج شود، تعداد معتمدین هیئت‌های اجرایی از ۸ نفر به ۹ نفر افزایش یافته است که صحیح می‌باشد.

ماده (۹)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۳۹) و با هدف پیش‌بینی لزوم تأیید معتمدین پیشنهادی فرماندار جهت عضویت در هیئت اجرایی توسط رئیس دادگستری حوزه مربوط می‌باشد که جهت حفظ استقلال بیشتر هیئت‌های اجرایی مفید می‌باشد.

ماده (۱۰)

این ماده نیز در راستای اصلاح ماده (۳۸) (موضوع ماده (۸) طرح) به اصلاح ماده (۴۱) پرداخته است. به موجب این ماده در صورتی که رئیس دادگستری و یا نماینده وی نیز همانند سایر مقامات مقرر در ماده (۴۱) فعلی، در جلسات هیئت اجرایی شرکت ننمایند، هیئت اجرایی موظف است مراتب را طی صورتجلسه‌ای به مقام مافوق اعلام داشته و کسب تکلیف نمایند.

ماده (۱۱)

این ماده به اصلاح ماده (۴۲) پرداخته است. براساس ماده پیشنهادی، در صورتی که با دعوت از اعضای علی‌البدل هیئت اجرایی باز هم اکثریت جهت تشکیل جلسات هیئت حاصل نگردد، باقیمانده با موافقت رئیس دادگستری و رئیس هیئت نظارت از معتمدین (تا سی نفر) تأمین خواهند شد. لازم به ذکر است که براساس ماده (۴۲) فعلی موافقت رئیس دادگستری و رئیس هیئت نظارت جهت این امر ضروری نمی‌باشد.

ماده (۱۲)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۴۷) و با هدف اعطای اختیار به هیئت‌های اجرایی شهرستان و بخش جهت افزایش تعداد معتمدین شعب ثبت نام و اخذ رأی (از پنج تا هفت نفر) پیشنهاد گردیده است که در صورت همزمانی انتخابات شوراها و ریاست جمهوری مفید و ضروری می‌باشد.

ماده (۱۳)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۵۰) فعلی ارائه شده است. به موجب ماده فعلی هیئت‌های اجرایی در ایجاد صندوق‌های سیار و تعداد آنها اختیار مطلق دارند و صرفاً ایجاد آن را به اطلاع هیئت نظارت می‌رسانند. ماده پیشنهادی جهت اعمال نوعی نظارت بر ایجاد صندوق‌های سیار پیش‌بینی گردیده است. لذا تأیید هیئت نظارت در خصوص ایجاد صندوق‌های سیار ضروری می‌باشد. لکن به موجب ماده پیشنهادی علاوه بر تأیید هیئت نظارت، تأیید رئیس دادگستری و نمایندگان کاندیداها نیز پیش‌بینی شده است که با توجه به اینکه وظیفه نظارت بر امر انتخابات برعهده شورای نگهبان می‌باشد، پیش‌بینی لزوم تأیید رئیس دادگستری و نمایندگان کاندیداها در این خصوص وجهی ندارد و حذف این موارد پیشنهاد می‌شود.

ماده (۱۴)

به موجب این ماده عبارت «و عمل متخلف برای تشخیص جرم بودن و رسیدگی مقتضی به دادستانی حوزه مربوطه گزارش می‌شود» به انتهای ماده (۶۱) اضافه می‌گردد و لذا در مواردی که اعضای هیئت‌های نظارت مرتکب تخلفی می‌گردند علاوه بر عزل آنها گزارش تخلفات ارتكابی آنها جهت رسیدگی قضایی به دادستان گزارش داده خواهد شد تا رسیدگی قضایی نسبت به تخلفات ارتكابی نیز صورت بگیرد.

ماده (۱۵)

این ماده به اصلاح ماده (۶۲) پرداخته است. براین اساس کمیسیون بررسی تبلیغات که هم‌اکنون زیر نظر وزیر کشور می‌باشد زیر نظر هیئت مرکزی اجرایی انتخابات قرار خواهد گرفت.

لکن ماده فعلی و همچنین ماده پیشنهادی از چند جهت دچار ایراد می‌باشد. مسئله اول این است که نظارت بر انتخابات به صورت عام و در کلیه امور برعهده شورای نگهبان به عنوان یک مرجع مستقل و بی‌طرف می‌باشد. موضوع تبلیغات در انتخابات نیز از این قاعده اساسی مستثنا نمی‌باشد و لذا نظارت بر امر تبلیغات نیز می‌بایست برعهده این شورا باشد، همان‌گونه که در اکثر نظام‌های انتخاباتی دنیا نظارت بر امر تبلیغات برعهده نهاد ناظر می‌باشد. دوم اینکه قرار دادن این کمیسیون ذیل وزارت کشور که خود به عنوان زیرمجموعه دولت می‌تواند در انتخابات و به خصوص در استفاده از امکانات دولتی ذینفع باشد نمی‌تواند صحیح باشد. یکی دیگر از ایرادات وارده به ماده مزبور این است که هیچ‌گونه راهکار و ترتیب مشخصی جهت بررسی و نظارت بر امر تبلیغات توسط نامزدها و استفاده مساوی آنها از امکانات دولتی پیش‌بینی نگردیده است. بنابراین پیش‌بینی سازوکارهای لازم جهت بررسی و نظارت بر امر تبلیغات یکی از ضروری‌ترین مسائل مربوط به انتخابات

می‌باشد که توجه قانونگذار محترم نسبت به آن بیش از پیش ضروری می‌باشد. لذا با توجه به شأن نظارتی که می‌بایست جهت کمیسیون مزبور پیش‌بینی گردد و همچنین برخی از وظایف نظارتی که در طرح مصوب کمیسیون برعهده این کمیسیون نهاده شده است، لازم است کمیسیون مزبور زیر نظر شورای نگهبان قرار بگیرد.

همچنین در این خصوص می‌بایست جهت تبلیغات خارج از موعد قانونی و زودهنگام و تبلیغات غیرمستقیم که غالباً در این مقطع زمانی خاص انجام می‌شود و افکار عمومی به اجماع متوجه انتخاباتی بودن تبلیغات می‌گردند چاره‌اندیشی کرد و ضوابطی جهت این امر پیش‌بینی نمود.

ماده (۱۶)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۶۳) پیشنهاد گردیده است. براساس اصلاح پیشنهادی دبیر هیئت اجرایی مرکزی انتخابات و رئیس یا یکی از اعضای شورای نظارت بر صداوسیما به اعضای کمیسیون بررسی تبلیغات اضافه می‌گردند. در این خصوص با توجه به توضیحات پیش‌گفته در ماده قبل ترکیب اعضای کمیسیون مزبور نیز می‌بایست اصلاح گردد و سازوکار لازم جهت نظارت این کمیسیون بر امر تبلیغات پیش‌بینی گردد، لذا پیشنهاد می‌گردد ماده (۶۳) و تبصره آن به شرح ذیل اصلاح گردد:

«اعضای کمیسیون بررسی تبلیغات انتخابات ریاست‌جمهوری عبارتند از:

۱. چهار نفر از اعضای شورای نگهبان،

۲. دادستان کل کشور،

۳. رئیس سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران،

۴. وزیر کشور».

تبصره - «داوطلبان موظفند گزارشی از تمامی برنامه‌ها و فعالیت‌های تبلیغاتی خود را حداکثر ۲۴ ساعت پیش از انتشار یا انجام، در اختیار کمیسیون مزبور و هیئت نظارت حوزه مربوطه قرار دهند.

در صورتی‌که برنامه‌های مزبور به تشخیص کمیسیون مغایر قانون باشد، موارد مزبور می‌بایست مطابق نظر کمیسیون مربوطه اصلاح گردد».

ماده (۱۷)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۶۴) قانون فعلی پیشنهاد شده است. در این خصوص لازم به ذکر است که برنامه‌های انتخاباتی که از طریق صداوسیما به عنوان رسانه ملی پخش می‌گردند به‌ویژه برنامه‌های زنده در مقایسه با سایر موارد از اهمیت و جایگاه بسزایی برخوردار می‌باشد. لذا این ماده به منظور جلوگیری از جرائم و تخلفاتی که ممکن است در جریان برنامه‌های صداوسیما رخ بدهد و پیش‌بینی سازوکارهای لازم جهت نظارت بر امر تبلیغات توسط کمیسیون بررسی تبلیغات ارائه گردیده است.

ماده (۱۸)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۷۴) ارائه شده است. به موجب ماده (۷۴) فعلی قانون انتخابات ریاست‌جمهوری، مطبوعات و نشریات حق ندارند از سه روز قبل از اخذ رأی آگهی یا مطالبی علیه نامزدهای انتخاباتی درج کنند و یا مطالبی بنویسند که دال بر انصراف گروه یا اشخاصی از نامزدهای معین باشد. حال با توجه به اینکه امروزه بجز مطبوعات و نشریات رسانه‌های جمعی و عمومی دیگر نیز وجود دارند که آنها نیز به اندازه مطبوعات و نشریات از گستره عمومی برخوردار می‌باشند و حتی در مواردی به مراتب بیشتر از مطبوعات و نشریات اثرگذار هستند، به همین لحاظ در ماده پیشنهادی «کلیه رسانه‌های دیداری و شنیداری و مکتوب و الکترونیک و سایر شبکه‌های مجازی» مشمول حکم مزبور واقع شده‌اند.

اما نکته‌ای که در رابطه با ماده پیشنهادی وجود دارد این است که در ذیل ماده (۷۴) فعلی آمده است: «انتشار آن‌گونه مطالب در غیر مطبوعات نیز در مدت سه روز قبل از روز اخذ رأی ممنوع است». لذا به نوعی حکم مزبور شامل غیرمطبوعات، نظیر سایر رسانه‌های عمومی و همگانی اعم از رسانه‌های دیداری و شنیداری و... نیز می‌گردد و لذا ضرورتی جهت اصلاح مزبور وجود ندارد، اما آنچه که به نظر می‌رسد اصلاح ماده مزبور را ضروری می‌سازد، این است که در صورتی‌که این امر از سوی مطبوعات و نشریات صورت بگیرد، به موجب این ماده نامزدها حق دارند پاسخ خود را ظرف هجده ساعت پس از انتشار به وسیله وزارت کشور به روزنامه مزبور بدهند و روزنامه مکلف به چاپ فوری آن قبل از ممنوعیت طبق قانون مطبوعات می‌باشد و در صورتی‌که آن نشریه قبل از ساعات ممنوعیت تبلیغاتی منتشر نشود مسئول آن باید با هزینه خود پاسخ نامزد را به روزنامه یا مجله‌ای که در غیرمدت ممنوعیت چاپ می‌شود ارسال دارد و آن نشریه مکلف به درج آن در

اولین چاپ و نشریه خواهد بود، اما در صورتی که این امر از سوی غیرمطبوعات اتفاق بیافتد، تکلیف و وضعیت مشخصی در ماده فعلی پیش‌بینی نگردیده است و صرفاً پیش‌بینی شده «نامزد معترض حق دارد در زمان قبل از ممنوعیت تبلیغات، نظر خود را منتشر نماید». همان‌گونه که مشاهده می‌گردد نحوه انتشار پاسخ نامزد در مواردی که این موضوع توسط غیرمطبوعات صورت پذیرد مشخص نمی‌باشد.

ماده پیشنهادی نیز هرچند در این خصوص مقرر داشته: «... در صورتی که رسانه مزبور قبل از ساعات ممنوعیت تبلیغاتی اطلاع‌رسانی نکند یا منتشر نشود، مسئول آن باید با هزینه خود پاسخ نامزد را به روزنامه یا مجله‌ای که قبل از ممنوعیت چاپ می‌شود، ارسال نماید و آن نشریه مکلف به درج آن در اولین چاپ نشریه است». لکن با توجه به اینکه در ماده پیشنهادی به صورت مطلق مقرر داشته: «به روزنامه یا مجله‌ای که قبل از ممنوعیت چاپ می‌شود، ارسال نماید» این امکان وجود دارد که مسئول مزبور پاسخ نامزد را از طریق روزنامه یا مجله‌ای منتشر نماید که از حیث نوع، اهمیت و محدوده انتشار، تناسبی با تخلف صورت گرفته نداشته باشد و لذا باید به این نکته توجه شود که پاسخ نامزد از همان طریق و یا طرق دیگر متناسب با مطلب و عنوان منتشر شده، انتشار یابد.

ماده (۱۹)

این ماده به منظور الحاق یک تبصره به ماده (۸۵) قانون فعلی پیشنهاد گردیده است. براین اساس چنانچه نامزدها در ارائه مدارک خود مرتکب جعل سند و یا استفاده از اسناد مجعول و غیرواقعی گردند، شورای نگهبان صلاحیت آنها را مجدداً مورد بررسی قرار خواهد داد.

ماده (۲۰)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۸۸) قانون فعلی و با هدف تعمیم مجازات مقرر در این ماده نسبت به کلیه کسانی که از طریق رادیو و تلویزیون اعم از زنده و غیرمستقیم تبلیغ انتخاباتی له یا علیه یکی از نامزدهای انتخاباتی می‌کنند و همچنین متصدیان برنامه اعم از اینکه در پخش زنده و یا غیرمستقیم باشند، ارائه شده است.

در این خصوص با توجه به اینکه امکان پخش برنامه‌های تبلیغاتی نامزدها هم‌اکنون در صداوسیما به صورت مساوی وجود دارد، موارد مجاز و قانونی می‌بایست از این امر مستثنا گردند.

ماده (۲۱)

این ماده به منظور اصلاح ماده (۹۱) و با توجه به اصلاح ماده (۷۴) در طرح پیشنهادی (موضوع ماده (۱۸) طرح) پیش‌بینی شده است. به موجب این ماده مجازات مقرر در ماده (۹۱) نسبت به سایت‌های خبری، مرکز ارسال پیامک و شبکه‌های مجازی و مدیران آنها در صورتی که نویسنده مشخص نباشد تعمیم یافته است.

لکن نکته‌ای که در خصوص ماده پیشنهادی وجود دارد این است که مطلب منتشر شده توسط نشریات، سایت‌های خبری، مراکز پیامک و سایر شبکه‌های مجازی الزاماً به صورت مقاله نمی‌باشد. لذا عبارت «... و نویسنده مقاله در صورتی که نویسنده مشخص باشد ...» نمی‌تواند دقیق باشد و می‌بایست به صورت مطلق بیان گردد.

نتیجه‌گیری

با عنایت به مطالب فوق‌الذکر به نظر می‌رسد بجز در مورد بند «۲» ماده (۴) مبنی بر عضویت یکی از اعضای هیئت‌رئیس مجلس در هیئت مرکزی اجرایی انتخابات و ماده (۷) پیشنهادی جهت اصلاح ماده (۳۵) که با توجه به نظریات صریح شورای نگهبان، با ایراد مغایرت با قانون اساسی مواجه می‌باشد، سایر مواد پیشنهادی در طرح حاضر مطابق قانون اساسی و در جهت رفع نواقص قانون موجود می‌باشد، لکن جهت اصلاح قانون مزبور به صورت شایسته و صحیح، توجه به نکات مطرح شده در گزارش حاضر پیشنهاد و مورد تأکید است و در مواردی که براساس نظریه شورای نگهبان مغایر قانون اساسی تشخیص داده می‌شود، در صورت وجود مصلحت و ضرورت مطابق اصل یکصد و نهم قانون اساسی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع گردد.